

Γεώργιος Β. Νικολάου

Διδάκτωρ Ιστορίας

*Φορολογικὲς ἐπιβαρύνσεις καὶ δαπάνες τοῦ καζᾶ
Ἄργους κατὰ τὴν τελευταία προεπαναστατικὴ
δεκαετία: τέσσερα δεφτέρια τοῦ 1811
καὶ τοῦ 1817/1818*

Οἱ φορολογικὲς λειτουργίες πού ἀσκοῦσαν οἱ χριστιανικὲς κοινότητες κατὰ τὴν περίοδο τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας ἔχουν ἀποτελέσει ἀντικείμενο πολλῶν καὶ σημαντικῶν μελετῶν, τὰ τελευταῖα ἰδίως χρόνια, ὥστε νὰ εἶναι περιττὴ ἡ λεπτομερὴς ἀναφορὰ σ' αὐτές. Θὰ ὑπενθυμίσουμε μόνο, ἐπιγραμματικά, προκειμένου νὰ γίνουν κατανοητὰ τὰ ὅσα θὰ ἀκολουθήσουν, κάποια βασικὰ κεκτημένα τῆς ἱστοριογραφίας μας πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ὁ ρόλος τῶν κοινοτήτων –ἰδίως ἐκεῖ ὅπου ἡ λεγόμενη τοπικὴ αὐτοδιοίκηση ἔφτασε στὸν ἀνώτερο βαθμὸ τῆς, ὅπως, γιὰ παράδειγμα, στὴν Πελοπόννησο, στὶς Κυκλάδες καὶ στὰ χωριά τοῦ Πηλίου– ἦταν, πρωτίστως, φορολογικός, μέσα βέβαια στὰ πλαίσια πού καθόριζε ἡ ὀθωμανικὴ ἐξουσία προκειμένου νὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ μόνιμα ἢ τὰ συγκυριακὰ συμφέροντα τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς τοπικῆς διοίκησης. Ὅπως τονίζεται, εὐστοχα, σὲ πρόσφατη μελέτη, ἡ καταβολὴ τῶν τακτικῶν καὶ ἑκτακτῶν φόρων, τῶν τακτικῶν καὶ ἑκτακτῶν ἐξόδων τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῆς τάξης ἀποτελοῦσαν τὸν τεράστιο χῶρο μέσα στὸν ὁποῖο οἱ κοινοτικὲς αὐθεντίες ἀνέπτυσσαν τοὺς ρόλους τους¹. Τέτοια κοινοτικὴ

1. Ἡ βιβλιογραφία γιὰ τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες τὴν περίοδο τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας εἶναι μεγάλη· βλ. ἐπιλεκτικά: Μ. Μοσχοβάκης, *Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ Τουρκοκρατίας*. Ἀθῆναι 1882, σ. 68-148. D. Zakythinos, «La commune grecque. Les conditions historiques d' une décentralisation administrative», *L' Hellénisme contemporain*, 2 (1948) σ. 295-310, 414-428. Ἰωάν. Γιαννόπουλος, «Κοινότητες», *Ιστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ*

αὐθεντία, μὲ μεγάλη ἐπιρροή ὄχι μόνο στὴν ἐπαρχία Ἀργους ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Πελοποννήσου, ἦταν ἡ οἰκογένεια Περρούκα², τῆς ὁποίας τὸ πλούσιο ἀρχεῖο μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μελετήσουμε σὲ βάθος τὶς φορολογικὲς λειτουργίες τῶν κοινοτήτων στὴν τουρκοκρατία καὶ τὰ ὄριά τους. Ἡ φορολογικὴ λειτουργία συνίσταται στὴν κατανομή καὶ εἰσπραξὴ τοῦ φόρου καὶ τῶν διαφόρων δαπανῶν ποὺ ἐπιβάλλει ἡ κεντρικὴ διοίκηση, σύμφωνα μὲ ἐκτιμήσεις ποὺ κάνει ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸ καὶ τὶς οἰκονομικὲς δυνατότητες τῆς κοινότητος ἢ τοῦ καζᾶ, στὸν ὁποῖο αὐτὴ ὑπάγεται³.

Στὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα παρατηρεῖται στὴν Πελοπόννησο μία μεγάλη αὐξηση τῶν ἑκτακτῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων (avariz) ποὺ πλῆττουν, περισσότερο, τὸν χριστιανικὸ πληθυσμὸ⁴. Τὰ

² Ἔθνος, τ. 11 (1975), σ. 134-143· Ἀπ. Βακαλόπουλος, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. 2. Θεσσαλονίκη 1976², σ. 325-364· Ἑλένη Κούκκου, *Οἱ κοινότητες στὶς Κυκλάδες κατὰ τὴν Τουρκοκρατία*, Ἀθήνα 1980· Γ. Κοντογώργης, *Κοινωνικὴ δυναμικὴ καὶ πολιτικὴ αὐτοδιοίκηση. Οἱ ἑλληνικὲς κοινότητες τῆς τουρκοκρατίας*, Ἀθήνα 1982· Νικ. Πανταζόπουλος, «Ὁ ἑλληνικὸς κοινοτισμὸς καὶ ἡ νεοελληνικὴ κοινοτικὴ παράδοση», στὸ *Ὀψεῖς Νεοελληνικοῦ βίου. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα τῆς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης. Ἀντιχάρισμα στὸν Ν. Πανταζόπουλο*, τ. 19/τευχ. Δ' (1986) σ. 579-614· *Ἡ διαχρονικὴ πορεία τοῦ κοινοτισμοῦ στὴ Μακεδονία*. Πρακτικὰ Συμποσίου, Θεσσαλονίκη 1981· γιὰ τὶς κοινότητες τοῦ Πηλίου βλ. S. Petmezas, *Recherches sur l'économie et les finances des villages du Pélion, région d'industries rurales, ca. 1750-1850*, ἀνέκδοτη διδ. διατριβή, EHESS, Παρίσι 1989, σ. 267 κ.έξ. Γιὰ μία κριτικὴ ἀνασκόπηση τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν βλ. Εὐτυχία Λιάτα, «Οἱ ἑλληνικὲς κοινότητες (17ος-19ος αἰ.): Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν θεσμῶν στὴν ἱστορία τῶν τοπικῶν κοινωνιῶν καὶ οἰκονομιῶν», *Πρακτικὰ τοῦ Δ' Διεθνούς Συνεδρίου ἱστοριογραφίᾳ τῆς νεότερης καὶ σύγχρονης Ἑλλάδας, 1833-2002*, τ. Β'. Ἀθήνα 2004, σ. 533-550.

2. Βλ. γι' αὐτὴ τὴν οἰκογένεια, Ὀλγα Δ. Καραγεώργου, *Οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθήκες στὴ Β.Α. Πελοπόννησο στὴν εἰκοσαετία 1800-1820 (μὲ βάση τὸ Ἀρχεῖο τῆς οἰκογένειας Περούκα)*, ὑπὸ ἐκδοσὴ διδ. διατριβή ποὺ ὑποβλήθηκε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2000, σ. 9-28· Ἀθ. Θ. Φωτόπουλος, *Οἱ κοτζαμπάσηδες τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴ δεύτερη τουρκοκρατία (1715-1821)*. Ἀθήνα, Ἡρόδοτος, 2005, σ. 99-101, (βλ. εὐρετήριο).

3. Γι' αὐτὸ τὸ ρόλο καὶ τὰ ὄρια αὐτονομίας τῶν κοινοτήτων βλ. Σπ. Ι. Ἀσδραχᾶς, «Φορολογικοὶ μηχανισμοὶ καὶ οἰκονομία στὸ πλαίσιο τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων (17-19 αἰ.)», *Ζητήματα ἱστορίας*, Ἀθήνα 1983, σ. 235-253· «Φορολογικὲς καὶ περιοριστικὲς λειτουργίες τῶν κοινοτήτων στὴν τουρκοκρατία», *Τὰ Ἱστορικά*, τευχ. 5 (1986), σ. 229-258. Μάρθα Πύλια, «Λειτουργίες καὶ αὐτονομία τῶν κοινοτήτων τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴ δεύτερη Τουρκοκρατία», *Μνήμων*, 23 (2001) σ. 67-98.

4. Γιὰ τοὺς πολλοὺς τακτικοὺς καὶ ἑκτακτοὺς φόρους στὴν Πελοπόννησο κατὰ τὴν περίοδο τῆς δεύτερης Τουρκοκρατίας, γιὰ τὶς πολλὲς καταχρήσεις ποὺ γίνονταν κατὰ τὴν εἰσπραξὴ τους καὶ γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις τους στὸ χριστιανικὸ πληθυσμὸ βλ.

ἀρχειακὰ τεκμήρια πού παρουσιάζουμε καί μελετοῦμε στή συνέχεια μᾶς δίνουν πολὺ διαφωτιστικὲς πληροφορίες γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Ἡ αὐξησὶς αὐτὴ ὀφείλεται ἀφενὸς στίς διαρκῶς αὐξανόμενες καί πιεστικὲς οἰκονομικὲς ἀνάγκες τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἐξαιτίας κυρίως τῶν πολέμων –ἡ Ἀναστασία Κυρκίνη-Κούτουλα ἀναφέρθηκε στὴν ἀνακοινώσῃ της στίς ἐπιπτώσεις τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1806-1812 στὴν Πελοπόννησο– καί ἀφετέρου σὲ ἐνδογενεῖς ἀδυναμίες καί δυσλειτουργίες τῆς ὀθωμανικῆς διοίκησης, σὲ περιφερειακὸ ἰδίως ἐπίπεδο, ἀλλὰ καί στὴν δυσκολία προσαρμογῆς τῆς Αὐτοκρατορίας στίς ἐξελίξεις καί ἀλλαγές πού γίνονταν τότε στὴ Δ. Εὐρώπη παρὰ τίς σημαντικὲς μεταρρυθμίσεις πού ἐπεχείρησε ὁ σουλτάνος Σελήμ Γ' τὴν περίοδο αὐτή⁵. Ὀφείλονται, ἐπίσης, καί σὲ καταχρήσεις ἀπὸ τὴν πλευρὰ τόσο τῶν ὀργάνων τῆς τουρκικῆς διοίκησης τοῦ Μοριά, ὅσο καί τῶν μουσουλμάνων (ayan) καί τῶν χριστιανῶν (κοτσαμπάσηδων) προεστών, τίς ὁποῖες εἶχε κατακρίνει πρὶν ἀπὸ δύο δεκαετίες, μὲ δριμύτητα, ὁ πελοποννησιακῆς καταγωγῆς καί πολὺ καλὸς γνώστης τῶν πραγμάτων Ὄθωμανὸς ἀξιωματοῦχος Πενᾶχ ἐφέντης⁶. Τὰ πολλὰ γιὰ τὸ χριστιανικὸ πληθυσμὸ δοσίματα καί οἱ δυσβάσταχτοι ἔκτακτοι φόροι προκαλοῦν ἀποδιαθροωτικὲς συμπεριφορὲς στὸ ἐσωτερικὸ τῶν κοινοτήτων, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν μποροῦν νὰ ἀνταποκριθοῦν στίς πολλαπλὲς οἰκονομικὲς ἀπαιτήσεις τῆς περιφερειακῆς διοίκησης. Γι' αὐτό, συχνὸ ἦταν τὸ φαινόμενο τῆς καταχρέωσης τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων πού ἀνάγκαζε, μερικὲς φορές, τὰ μέλη τους νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ χωριά τους ἐνῶ, ἄλλοτε, αὐτὰ μετέπιπταν στὴν κατηγορία τῶν τσιφλικιῶν (çiftliks)⁷. γεγονότα πού παρατηροῦνται καί στίς

τὴ διεξοδικὴ παρουσίαση ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Β. Σακελλαρίου, *Ἡ Πελοπόννησος κατὰ τὴν δεύτερον τουρκοκρατίαν (1715-1821)*. Ἀθήνα 1978², σ. 55-77 καί τὴν Ἀναστασία Κυρκίνη-Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση στὴν Ἑλλάδα. Ἡ περίπτωση τῆς Πελοποννήσου (1715-1821)*. Ἀθήνα 1996, σ. 33-82 (γιὰ τὸ ἀβαρίζ σ. 57-58). Γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν φόρων τῆς κατηγορίας τοῦ *avariz-i divaniye* στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία βλ. τὴ βασικὴ μελέτη τοῦ H. Inalcik, «Military and Fiscal Transformation in the Ottoman Empire, 1600-1700», *Archivum Ottomanicum* 6 (1980) σ. 283-337.

5. Βλ. S.J. Shaw, *Between Old and New: The Ottoman Empire under Selim III, 1789-1807*, Καίμπριτζ 1971· R Mantran «Les débuts de la Question d'Orient (1774-1839)», στοῦ ἰδίου (ἐπιμ.), *Histoire de l'Empire ottoman*. Παρίσι, Fayard, 1989, σ. 425-433.

6. Νεοκλῆς Σαρρῆς, *Προεπαναστατικὴ Ἑλλάδα καί Ὄσμανικὸ κράτος ἀπὸ τὸ χειρόγραφο τοῦ Σουλεῦμᾶν Πενᾶχ ἐφέντη τοῦ Μοραΐτη (1785)*. Ἀθήνα, Ἡρόδοτος, 1993, σ. 44-45, 252-299.

7. Βλ. γι' αὐτὰ τὰ ζητήματα, Σπ. Ἰ. Ἀσδραχᾶς, *Ἑλληνικὴ κοινωνία καί οἰκονομία, ιη' καί ιθ' αἰ.* Ἀθήνα, Ἑρμῆς, 1988, σ. 9· *Οἰκονομία καί νοσοτροπία*. Ἀθήνα, Ἑρμῆς, 1988, σ. 25· Σπ. Ἰ. Ἀσδραχᾶς (καί ἄλλοι) ἐπιμ., *Ἑλληνικὴ οἰκονομικὴ ἱστορία, ιε'-ιθ' αἰῶνας*, ἐκδ.

περιοχές Αργολίδας-Ναυπλίας, όπως δείχνουν αρχειακές μαρτυρίες που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα⁸.

Ἡ ἀνακοίνωση βασίζεται σὲ δύο κατάστιχα (δεφτέρια) ἐξόδων, δοσιμάτων καὶ κοινοτικῶν δαπανῶν τοῦ πολῦτιμου γιὰ τὴν ἱστορία τῆς περιοχῆς Ἀργους, καὶ γενικὰ ὅλης τῆς Πελοποννήσου, ἀρχείου Περρούκα, ποὺ ἀπόκειται στὴν Ἱστορική καὶ Ἐθνολογική Ἑταιρεία⁹ καὶ σὲ δύο ἄλλα παρόμοια κατάστιχα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους¹⁰. Ἐπιλέξαμε νὰ παρουσιάσουμε τὶς πληροφορίες ποὺ μᾶς δίνουν τὰ δεφτέρια τοῦ 1811 καὶ τοῦ 1817/18, ὥστε νὰ ἔχουμε ἓνα δείγμα ἀπὸ τὶς δύο τελευταῖες προεπαναστατικὲς πενταετίες. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι γιὰ νὰ σχηματίσουμε μία ὁλοκληρωμένη εἰκόνα ὅλων τῶν φορολογικῶν ὑποχρεώσεων τῶν κατοίκων τοῦ καζᾶ ἢ βιλαετιοῦ Ἀργους κατὰ τὴν προεπαναστατικὴ περίοδο θὰ χρειαζόταν νὰ μελετήσουμε ὄχι μόνο ὅλα τὰ κατάστιχα τοῦ Ἀρχείου Περρούκα ἀλλὰ καὶ τὰ κατάστιχα φόρων τῆς κεντρικῆς διοίκησης, δεδομένου ὅτι αὐτὰ τὰ δεφτέρια περιέχουν τὶς δαπάνες καὶ τὶς εἰσφορὲς τῶν κοινοτήτων σὲ περιφερειακὸ μόνον ἐπίπεδο, δηλαδὴ στὸν καζᾶ Ἀργους¹¹.

Τὰ κατάστιχα αὐτὰ ἔχουν συνταχθεῖ κατὰ ἑξαμηνία, ὅπως ἦταν ἡ συνήθης πρακτικὴ στὸ ὀθωμανικὸ φορολογικὸ σύστημα. Ἔτσι, καταγράφουν τὶς εἰσφορὲς σὲ δύο περιόδους: στὸ «μεσαρίφι τοῦ μουχαρεμιοῦ» (πρώτου μῆνα τοῦ μουσουλμανικοῦ ἔτους) καὶ «μεσαρίφι τοῦ ρετζεπιοῦ» (ἑβδομου μῆνα τοῦ ἔτους Ἑγίρας). Στὸ τέλος κάθε κατάστιχου –ὄχι ὅμως πάντα– ἀκολουθεῖ τὸ λεγόμενο «τύπωμα» ἢ «ρίξιμο τῶν χαρτιῶν», δηλαδὴ ἡ κατανομὴ σὲ κάθε οἰκισμὸ τοῦ καζᾶ τῶν ἐκτάκτων φόρων καὶ δοσιμάτων τῆς περασμένης ἑξαμηνίας, ἢ ὅποια γινόταν ἀπὸ τὶς τοπικὲς ἀρχές, ἀνάλογα μὲ τὸν πληθυσμὸ, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκονομικὴ εὐρωστία τοῦ καζᾶ: στὶς πόλεις, κατὰ συνοικία (μαχαλά) καὶ στὰ χωριά. Στὰ κατάστιχα αὐτὰ καταγράφεται τὸ σύνολο τῶν χαρτιῶν ποὺ ἀναλογοῦσαν στὴν ἐπαρχία, τὸ ἐπιδικαζόμενο ποσό, τὸ ποσό ποὺ αὐτὴ ἀπέδιδε καὶ τὸ ὑπόλοιπο· τὸ

Πο-Λιτιστικὸ Ἰδρυμα Ὀμίλου Πειραιῶς, Αθήνα 2003, τόμ. 1, σ. 345-346.

8. Αθ. Θ. Φωτόπουλος, «Στατιστικὲς εἰδήσεις γιὰ τὴν ἐπαρχία Ναυπλίου», *Ναυπλιακὰ Ἀνάλεκτα*, τ. IV, σ. 316-335· Γ. Β. Νικολάου, «Οἰκισμοί, γαιοκτησία καὶ φορολογία στὴν περιοχή Ναυπλίου κατὰ τὴν ὕστερη Τουρκοκρατία», *Τὰ Ἱστορικά*, τόμ. 18/τεῦχ. 34, σ. 71-106 (βλ. σ. 92-99).

9. Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρεία τῆς Ἑλλάδος (στὸ ἐξῆς ΙΕΕΕ), 17610/3.

10. Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (στὸ ἐξῆς ΓΑΚ), Ἀρχεῖο Βλαχογιάννη, Γ', φάκ. 2 ζ, no 209 καὶ 233. Τὸ δεῦτερο κατάστιχο ἐκδίδεται στὸ Παράρτημα.

11. Βλ. Εὐτυχία Δ. Λιάτα, *Ἀργεῖα γῆ. Ἀπὸ τὸ τεριτόριο στὸ βιλαέτι (τέλη 17ου - ἀρχὲς 19ου αἰ.)*, [Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν/ΕΙΕ, ἀρ. 82], Αθήνα 2003, σ. 71 καὶ σ. 65-89 γιὰ τὴ διοίκηση καὶ τὴ φορολογία τοῦ βιλαετιοῦ Ἀργους, μὲ βάση κατάστιχα τοῦ Ἀρχείου Περούκα.

μπακιέ/μπαγιέ (bakiye). Κάθε δελτίο (χαρτίο) αντιπροσώπευε όρισμένο χρηματικό ποσό, έκφρασμένο σε γρόσια και παράδες, τó όποιο συχνά ἄλλαζε από τή μία φορολογική περίοδο ως τήν ἄλλη ἢ ἄκόμη καί μεταξύ τών χωριών¹². Ἐνδεικτικό παράδειγμα κατανομῆς τών ἐξόδων στήν πόλη καί στα χωριά του καζᾶ Ἀργους μᾶς δίνει τó κατάστιχο του 1817/1818 πού ἐκδίδουμε στο Παράρτημα. Ὑπεύθυνοι γιά τή σύνταξη του καταστίχου κατανομῆς τών φόρων καί τών ἐξόδων ἦταν οί τοπικές ἀρχές καί οί προεστοί του καζᾶ. Στή συνέχεια, ἔπρεπε νά τó ἐγκρίνει ό πασάς καί ἔπειτα νά γίνει ἔλεγχος στήν Κωνσταντινούπολη από ειδικό ἀξιωματούχο. Εἰδικά κατά τήν περίοδο τῆς βασιλείας του Μαχμούτ Β΄ (1808-1839) ἔγινε προσπάθεια όσο τó δυνατόν ἀκριβέστερου ἐλέγχου τών φορολογικῶν καταστίχων τών ἐπαρχιῶν. Ἡ κατανομή τών φόρων σε κάθε καζᾶ γινόταν με βάση τόν μπούσουλα (pusula), ειδικό κατάλογο¹³. Μιά ἀναλυτική εἰκόνα γιά κατανομή φόρων καί δαπανῶν ἀνά οἰκισμό μᾶς δίνει τó τέλος τó κατάστιχο τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας (ρετζεπιού) του 1811, στο όποιο καταγράφονται καί τᾶ χωριά τῆς περιοχῆς του Πάρωννα (Γεράκι, Κοσμάς, Ἅγιος Βασίλειος, Παλιοχώρι καί Πλατανάκι), τᾶ όποια γιά ἓνα διάστημα, κατά τίς τελευταῖες προεπαναστατικές δεκαετίες, εἶχαν ὑπαχθεῖ φορολογικά στον καζᾶ του Ἀργους¹⁴.

Παραθέτουμε δύο ἐνδεικτικά παραδείγματα γιά νά γίνει κατανοητός ό τρόπος καταγραφῆς τών ἐξόδων καί δοσιμάτων του βιλαετιού. Τό πρῶτο από τó δεφτέρι τῆς πρῶτης ἐξαμηνίας (μουχαρεμιού) του 1811¹⁵:

«1811. τὰ ἐξοδευμένα εἰς τήν ἐξαμηνίαν του μουχαρεμιού.

17 Γεναρίου: ἓνα ἀγῶγι εἰς Τριπολιτζᾶ γρόσια 4 καί 20 παράδες.

ένός πεζού εἰς Κουρτάκι 20 παράδες.

2 ἀγῶγια εἰς Τριπολιτζᾶ με χάρτζι¹⁶ τών ἀνθρώπων 17 γρόσια καί 20 παράδες.

χισμέτι¹⁷ με πουνγιουρδί¹⁸ διὰ 1.500 λουφέδες¹⁹ 22 γρόσια.

12. στο ἴδιο, σ. 70-71 καί 82-83 γιά τόν μπούσουλα του Ἀργους, ἀντίστοιχο με τó γενικό μπούσουλα του πασαλίκιου του Μοριά.

13. Ἀναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανική διοίκηση*, ὁ.π., σ. 80-82.

14. Βλ. Μιχ. Σακελλαρίου, *Ἡ Πελοπόννησος*, ὁ.π., σ. 101, σημ. 4. Ὅλγα Δ. Καραγεώργου, *Οἰκονομικές*, ὁ.π., σ. 3-4. Εὐτ. Δ. Λιάτα, *Ἀργεῖα γῆ*, ὁ.π., σ. 30,75.

15. ΙΕΕΕ, 17610/3. Αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα, ὅπως καί τó κατάστιχο του 1817/18, ἐκδίδονται χωρίς καμία παρέμβαση στήν ὀρθογραφία, στον τονισμό καί στή στίξη. Οἱ συντομογραφίες ἀναλύονται σωτηρᾶ καί μεταγράφονται με κεφάλαια τὰ κύρια ὀνόματα. Οἱ φθορές πού ἔχει ὑποστεί δυσκολεύουν τήν ἀναγνώση ὀρισμένων λέξεων.

16. Χάρτζια (ἀπό τó τουρκ. Harç)= ἔξοδα φιλοξενίας ἀξιωματάρχων, ἄλλα καί ἔξοδα σέ ἀγῶγια, κλπ. Ἀναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανική διοίκηση*, ὁ.π., σ. 62.

17. Ἀπό τó τουρκ. Hizmet= κατά λέξη, ἐξυπηρέτηση, φιλοξενία· γενικά ἔξοδα πα-

21 Γεναρίον χιζμέτι με πουνγιουρδι δια τὸ δέβρι²⁰ τοῦ Ἀλιχτάραγα 129 γρόσια καὶ 15 παράδες».

Τὸ κατάστιχο αὐτῆς τῆς ἑξαμηνίας κλείνει στὶς 9 Ἰουλίου. Στὸ τέλος καταγράφονται, χωρὶς ὅμως συγκεκριμένη ἡμερομηνία, οἱ τοπικοὶ φόροι καὶ τὰ διάφορα ἑξοδα-δοσίματα τοῦ βιλαετιοῦ γι' αὐτὴ τὴν περίοδο: συνολικὸ ποσὸ 61.834 γρόσια καὶ 32 παράδες²¹.

Τὸ δεύτερο παράδειγμα τὸ ἀντλοῦμε ἀπὸ τὸ κατάστιχο τῆς δεύτερης ἑξαμηνίας (ρετζεπιού) τοῦ 1817/1818:

«1817 8βρίον 29 ἀρχὴ μουχαρεμιού. Τὰ ὅσα ἐξοδεύονται εἰς βιλαετ χάρτζι²² τῆς παρούσης ἑξαμηνίας ἕως ἀρχὴν ρετζεπιού.
29 8βρίον, τὸ ντέβρι τοῦ ντελιμπασιού²³ 128 γρόσια καὶ 5 παράδες.
χισμέτι τοῦ ντελή ὅπου τὰ ἔλαβεν 22 γρόσια
χισμέτι με μπουνγιουρτι διὰ τὰ γρόσια τῆς πούσουλας καὶ ἡκρεμη²⁴ 36 γρόσια καὶ 10 παράδες».

Καὶ παρακάτω στὶς 11 Δεκεμβρίου:

«ἡ πούσουλα²⁵ τοῦ Μορέως 10.958 γρόσια καὶ 13 παράδες.
ἐνδιετία²⁶ τοῦ ἀνθέντου μᾶς 3.686 γρόσια καὶ 3 παράδες».

Τὸ δεφτέρι αὐτῆς, τῆς ἑξαμηνίας τελειώνει στὶς 30 Ἰανουαρίου καὶ στὴ συνέχεια καταγράφονται, ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο, χωρὶς συγκεκριμένη ἡμερομηνία, ὅλα τὰ ἑξοδα καὶ οἱ τοπικοὶ φόροι αὐτῆς τῆς περιόδου. Συνολικὸ ποσὸ 41.525 γρόσια καὶ 22 παράδες²⁷.

ροχῆς ὑπηρεσιῶν στὸ ἴδιο, σ. 59.

18. Μπουγιουρντι (τουρκ. buyrultu)= διαταγή, ἀπόφαση τοῦ πασᾶ.

19. Οὐλουφές ἢ λουφές, μισθός, ἀπὸ τὸ τουρκ. ulufe

Τὸ ντεβρι (ἀπὸ τὸ τουρκ. devir akse-si ἦταν ἡ βασικὴ ἀμοιβή τοῦ τατάραγα, ποὺ ἐπιθεωροῦσε τοὺς τοπικοὺς ταχυδρομικοὺς σταθμούς, τοῦ ντελήμπαση, ἀρχηγοῦ τῆς φρουρᾶς τοῦ πασᾶ, καὶ τοῦ σιλιχτάρ ἀγά, ὑπασπιστῆ τοῦ τελευταίου· Αναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 61.

21. IEEE, 17610/3.

22. Ἑξοδα ὅλου τοῦ βιλαετιοῦ.

23. Delibaş-ı: διοικητῆς τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τῶν ντελήδων πού, ὅπως καὶ οἱ ἀζάπηδες, ἐμφανίζεται στὴν Πελοπόννησο κατὰ τὰ τελευταῖα προεπαναστατικὰ χρόνια· Αναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 199-200.

24. Ἰκρέμι καὶ ἰκράμι = περιποίηση, φιλοφροσύνη, φιλοδώρημα (τουρκ. ikram).

25. Βλ. σημ. 13 καὶ Εὐτ. Δ. Λιάτα, *Ἀργεῖα γῆ*, ὁ.π., σ. 82.

26. Ποσὸ γιὰ τὴ διατροφή-συντήρηση τοῦ πασᾶ τῆς Πελοποννήσου.

27. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Βλαχογιάννη, Γ', φακ. 2 ζ, no 233. Βλ. ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ καταστίχου στο Παράρτημα,

Τὰ φορολογικὰ αὐτὰ κατάστιχα ἐπικυρώνονταν ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀρχὲς τοῦ τόπου, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ δεφτέρι τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας (ῥετζεπιού) τοῦ 1811, στὸ τέλος τοῦ ὁποίου σημειώνονται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἀναπληρῶν τὸν ἐπιθεωρητὴ τοῦ Ἀργους, Χατζῆ Χουσεῖν, ἐκδίδει τὸ παρὸν ἔγγραφο ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῶν προεστῶν τῆς πόλης γιὰ νὰ ἐπικυρωθεῖ τὸ συνταχθὲν κατάστιχο τῶν ἐξόδων τοῦ καζᾶ Ἀργους κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ Ρετζεπ μέχρι Ζίλχιτζε τοῦ ἔτους 1236 [χριστιανικὸ, Ἰουλ.-Δεκ. 1811] Τὸ ἔγγραφο ἐκδόθηκε στὶς ἀρχὲς Σεφὲρ 1227 [15-24 Φεβρ. 1812]». Στὴ συνέχεια σημειώνονται τὰ ὀνόματα τῶν προεστῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς τῆς χρονιάς, Νικόλαου Περρούκα, Γιάννη Πασχάλη, Ἀναγνώστη ἀπὸ τὸ Παλαιοχώρι, Γιωργάκη ἀπὸ τὸν Ἅγιο Βασίλη, Κωνσταντὴ ἀπὸ τὸ Κουρτάκι, Ἀναγνώστη Οἰκονόμου, κ.ἄ.²⁸

Παρατηροῦμε μία σημαντικὴ μείωση δοσιμάτων καὶ ἐξόδων, κατὰ 20.309 γρόσια, ἀνάμεσα στὶς δύο ἐξαμηνίες πού δὲν ἀπέχουν χρονικὰ παρὰ ἔξι μόνο χρόνια. Πῶς ἐρμηνεύεται αὐτὴ ἡ μείωση; Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα δὲν εἶναι εὐκόλη. Ἴσως νὰ ὀφείλεται σὲ καθαρὰ τοπικοὺς λόγους, δηλαδὴ μόνο στὴ συγκυριακὴ αὔξηση κάποιων τοπικῶν ἐξόδων τοῦ καζᾶ· κάτι πὺν μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ μὲ μία λεπτομερῆ ταξινόμηση καὶ ἀνάλυση ὅλων τῶν καταγεγραφομένων, κατὰ κατηγορίαν, ἐξόδων καὶ ἀντίστοιχων ποσῶν. Θὰ μπορούσαμε ἐπίσης νὰ τὴν ἀποδώσουμε, βάσιμα, σὲ μείωση τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων μετὰ τὸ τέλος (τὸ 1812) τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου –στὸν ὁποῖο συμμετεῖχε καὶ ὁ Μόρα βαλεσι Βελή πασᾶς– πὺν εἶχε σοβαρὲς οἰκονομικὲς συνέπειες καὶ γιὰ τὴν Πελοπόννησο²⁹. Νομίζω ὅμως ὅτι πρόκειται καὶ γιὰ μία ἐλλιπὴ εἰκόνα πὺν μᾶς δίνει τὸ κατάστιχο τοῦ 1817/18 τῶν ΓΑΚ, ὅπως δείχνει καὶ ἡ ἀντιπαραβολὴ τοῦ μὲ τὸ κατάστιχο τῆς ἀντίστοιχης ἐξαμηνίας τοῦ Ἀρχείου Περρούκα, στὸ ὁποῖο διαπιστώνουμε μία σημαντικὴ αὔξηση τῶν τοπικῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων ἀνάμεσα στὶς δύο χρονιές πὺν ἐπιλέξαμε γιὰ μελέτη. Ἔτσι, σύμφωνα μὲ τὰ κατάστιχα αὐτοῦ τοῦ Ἀρχείου, ἀπὸ τὶς 25.335 γρόσια καὶ 39 παράδες τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας τοῦ 1811 –ποσὸ ἐμφανῶς μικρότερο ἀπ' αὐτὸ τῆς πρώτης ἐξαμηνίας (61.834 γρόσια)–, φθάνουμε στὶς 84.739 γρόσια καὶ 38 παράδες κατὰ τὴν ἀντίστοιχη ἐξαμηνία τοῦ 1817. Ἐχουμε δηλαδὴ μία αὔξηση 59.444 γροσίων πὺν δὲν μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθεῖ μόνο

28. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Βλαχογιάννη, Γ', φακ. 2 ζ, no 209. Εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τὸ φίλο ἱστορικὸ Φωκίωνα Κοτζαγεώργη γιὰ τὴ μεταγραφὴ αὐτοῦ τοῦ ἀποσπάσματος ἀπὸ τὴν τουρκικὴ γραφὴ.

29. Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἦταν πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ εἰσήγηση σ' αὐτὸ τὸ Συνέδριο τῆς Ἀναστασίας Κυρκίνη - Κούτουλα μὲ θέμα: «Οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1806-1812 στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ Ἀργους».

μέ την υποτίμηση του τουρκικού νομίσματος αυτή την περίοδο³⁰. Επιβεβαιώνεται έτσι και μ' αυτά τα αρχειακά τεκμήρια ή διαπίστωση που γίνεται σέ πρόσφατη μελέτη ότι στην Πελοπόννησο κατά την ύστερη Τουρκοκρατία οί έκτακτοι φόροι, τὰ διάφορα έξοδα τῆς διοίκησης καὶ τὰ δοσίματα εἶχαν ἀυξηθεῖ σημαντικά καὶ ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, παρὰ τὴ βούλησὶ τῆς, δὲν εἶχε κατορθώσει, κατὰ τὶς παραμονές τοῦ 1821, νὰ ἐπιβάλει κάποιους φραγμούς στὴν οικονομικὴ ἐκμετάλλευση τοῦ πληθυσμοῦ³¹.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ θέλαμε νὰ ἀναφερθοῦμε, σύντομα, στὶς μορφές τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων καὶ τῶν δαπανῶν γιὰ τὴ διοίκηση τοῦ βιλαετιοῦ ποὺ ὑποχρεωνόταν νὰ καταβάλει ὁ χριστιανικὸς πληθυσμός. Σύμφωνα μὲ τὴν ταξινόμηση ποὺ ἔχει γίνεῖ γιὰ ἄλλη περιοχὴ τῆς Πελοποννήσου, τὴν ἴδια ἀκριβῶς περίοδο, (συγκεκριμένα γιὰ τὴ Γορτυνία, μὲ βάση ἀντίστοιχο κατάστιχο τοῦ 1819-1820)³², τὰ ποσὰ ποὺ καταγράφονται στὰ δύο δεφτέρια καταβάλλονταν: α) γιὰ τὴ φορολογία, β) γιὰ τὴν κάλυψη δαπανῶν τῆς κεντρικῆς διοίκησης τῆς Κωνσταντινουπόλης, γ) γιὰ τὴν κάλυψη δαπανῶν τῆς περιφερειακῆς διοίκησης τοῦ πασαλικοῦ τοῦ Μοριά, δ) γιὰ δαπάνες αὐτοδιοίκησης, ε) γιὰ ἐνισχύσεις χωριῶν ποὺ ἀδυνατοῦσαν νὰ ἀνταπεξέλθουν στὶς φορολογικὲς τοὺς ὑποχρεώσεις, καὶ στ) γιὰ ἐξοφλήσεις δανείων.

Οἱ δαπάνες ποὺ ἐμφανίζονται μὲ μεγαλύτερη συχνότητα σ' αὐτὰ τὰ κατάστιχα εἶναι τὰ διάφορα χισμέτια, ἂν καὶ τὰ ποσὰ ποὺ ἀναλογοῦσαν σ' αὐτὲς δὲν ἦταν, κατὰ κανόνα, μεγάλα, σὲ σύγκριση μὲ αὐτὰ ποὺ ἀφοροῦσαν σὲ ἄλλες δαπάνες. Δείχνουν ὅμως τὸ πῶς λειτουργοῦσε ἡ ὀθωμανικὴ ἐξουσία καὶ τὴ νοοτροπία ποὺ αὐτὴ εἶχε καλλιιεργήσει στοὺς ραγιάδες· ἰδίως στοὺς κοινοτικὸς ἄρχοντες. Τὰ χισμέτια βάρυναν τὸν πληθυσμὸ ἀνάλογα μὲ τὴν κοινωνικὴ θέση ἢ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀτόμου ποὺ

30. Βλ. γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα Sevket Pamuk «Money in the Ottoman Empire, 1326-1914», *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, ἐπιμ. Η. Inalcik – D. Quataert 1995, σ. 947-985.

31. Αναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 76-77.

32. Στ. Ν. Τσοτσόρος, *Οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στὸν ὀρεινὸ χῶρο. Γορτυνία (1715-1828)*, Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο Ἐθνικῆς Τραπεζας τῆς Ἑλλάδος, Αθήνα 1986, σ. 151-156, 301-314 γιὰ ἓνα παρόμοιο παράδειγμα ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ἠπείρου, βλ. Γ. Παπαγεωργίου, *Οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ μηχανισμοὶ στὸν ὀρεινὸ χῶρο. Ζαγόρι (μέσα 18ου-ἀρχές 20ου αἰ.)*, Ἐκδόσεις Ριζαρείου Σχολῆς, Ἰωάννινα 1995, σ. 109-158· γιὰ τὸ Πήλιο, S. Petmezas, *Recherches*, ὁ.π., σ. 267-369· γιὰ ἄλλες περιοχές τῆς Πελοποννήσου, Τ. Αθ. Γριτσόπουλος, «Στατιστικαὶ εἰδήσεις περὶ Πελοποννήσου», *Πελοποννησιακά*, 8 (1971), σ. 411-459, passim· Αθ. Θ. Φωτόπουλος, «Γαιοκτησία καὶ φορολογία στὴν ἐπαρχία Μυστρᾶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ τ. ΙΓ'* (1996) σ. 481-489· Γ. Β. Νικολάου, «Οἰκισμοί», ὁ.π., σ. 104-106.

ἀσκούσε ἓνα δημόσιο λειτούργημα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ εἶδος τῆς παρεχόμενης ὑπηρεσίας. Γι' αὐτὸ τὸ πληρωτέο ποσὸ παρουσίαζε μεγάλη διακύμανση· ἦταν ὑψηλὸ ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ ἀμοιβή πασάδων, ἀγάδων ἢ ἐιδικῶν ἀπεσταλμένων τῆς Πύλης (μπουμπασήρηδων), κ.ἄ. Γιὰ παράδειγμα, στὸ κατάστιχο τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας τοῦ 1817/18 σημειώνεται ὅτι γιὰ χι-σμέτι σχετικὸ μὲ τὴν ἀποστολὴ τοῦ λουφῆ καὶ χαζαριέ³³ τοῦ Ὁσμάναγα στὴν Τριπολιτσά δόθηκαν, στίς 4 Ἰαν. 1817, 300 γρόσια.

Ἀπὸ τίς ἄλλες ἑκτακτες δαπάνες μὲ τίς ὁποῖες ἐπιβαρυνόταν ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς τοῦ βιλαετιοῦ ἀναφέρονται συχνὰ τὰ ἀγώγια γιὰ τὴ μεταφορὰ πραγμάτων καὶ ἀνθρώπων στὴν Τριπολιτσά ἢ ἄλλου. Ἐνδεικτικά, στὸ ἴδιο κατάστιχο τοῦ 1817/18 καταγράφεται, στίς 22 Νοεμβρίου, ποσὸ 48 γροσίων γιὰ «6 ἀγώγια μὲ τὰ χαρέμια τοῦ κεχαγιᾶ μπέγη ἐφένδη τοῦ γαμπροῦ ἀπὸ Μύλλους εἰς Τριπολιτσά», καὶ ἄλλα ἀπροσδιόριστου ἀριθμοῦ «εἰς τὸ χόμα τοῦ τζαμιῦ Ἀναπλιοῦ», γιὰ τὸ κουβάλημα δηλαδὴ χώματος ὅταν χτιζόταν ἓνα τζαμί στο Ναύπλιο³⁴, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς κατέβαλε 128 γρόσια καὶ 9 παράδες. Ἐπιπλέον, πλήρωσε 52 γρόσια γιὰ τὴ μεταφορὰ (μὲ 52 ἄλογα) κεραμιδιῶν ἀπὸ τὸ Ἄργος γιὰ τὴ στέγαση αὐτοῦ τοῦ τζαμιῦ. Χωρὶς συγκεκριμένη ἡμερομηνία καταγράφονται στο τέλος τοῦ κατάστιχου ἀρκετὰ ἀγώγια γιὰ τὴ μεταφορὰ σιταριοῦ ἀπὸ τὸ Ναύπλιο στὴν Τριπολιτσά· γιὰ παράδειγμα γιὰ τὴ μεταφορὰ 285,5 κουβελιῶν σιταριοῦ³⁵ καταβλήθηκαν 571 γρόσια³⁶. Βέβαια, αὐτὰ τα ἀρχεϊκὰ τεκμήρια (μὲ τὴν ἀποσπασματικότητά που χαρακτηρίζει τίς πληροφορίες γιὰ τὴ μεταφορὰ προϊόντων, ἐφόσον συντάχθηκαν γιὰ ἄλλους λόγους) δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ βγάλουμε ἀσφαλῆ συμπερά-

33. Ὁ χαζαριές (imdad-ı hazariye) ἀποτελοῦσε εἶδος βασικῆς ἐτησίας εἰσφορᾶς στὸν πασᾶ τοῦ Μοριά, ποῦ τὸ ὕψος του κατὰ τὰ τελευταῖα προεπαναστατικὰ χρόνια ἀνερχόταν σὲ 150.000 γρόσια· Ἀναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 63-65.

34. Πρόκειται, μᾶλλον, γιὰ τὸ μεγάλο τζαμί τοῦ Ναυπλίου, τὸ λεγόμενο τοῦ Ἀγᾶ Πασᾶ, τὸ ὁποῖο χτίστηκε στίς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰ. ἀπὸ Λαγκαδιανούς μαστόρους, καὶ τὸ ὁποῖο χρησιμοποιήθηκε στὰ χρόνια τοῦ Ἀγώνα γιὰ τὴ στέγαση τοῦ Βουλευτικοῦ· βλ. Χρ. Γ. Κωνσταντινόπουλος, *Οἱ παραδοσιακοὶ χτίστες τῆς Πελοποννήσου*. Ἀθήνα 1983, σ. 24.

35. Στὴ βόρεια Πελοπόννησο τὸ κουβέλι ἰσοδυναμοῦσε μὲ 63 ὀκάδες· βλ. Β. Κρεμμυδάς, *Τὸ ἐμπόριο τῆς Πελοποννήσου στὸ 18ο αἰῶνα (1715-1792)* (μὲ βάση τὰ γαλλικὰ Ἀρχεῖα). Ἀθήνα 1972, σ. 126.

36. Γιὰ τὸ κόστος τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων στὰ Βαλκάνια τὴν περίοδο αὐτὴ βλ. Arno Mehlan, «Οἱ ἐμπορικὸι δρόμοι στὰ Βαλκάνια κατὰ τὴν Τουρκοκρατία», στὸ Σπ. Ἀσδραχᾶς (ἐπιμ.), *Ἡ οἰκονομικὴ δομὴ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν (15ος-19ος αἰῶνας)*. Ἀθήνα, Μέλισσα, 1979, σ. 367-407· Δ. Ἀνωγιάτης-Πελέ, *Δρόμοι καὶ διακίνηση στὸν ἐλλαδικὸ χώρο κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα*. Ἀθήνα 1993, σ. 211-230.

σματα για τη διακίνηση σιταριού από τους Μύλους, όπου μεταφερόταν με καϊκιά³⁷, στην Τριπολιτσά ή στο Άργος. Σχετικό με τις μεταφορές έξοδο ήταν και αυτό των ταχυδρομών. Η άμοιβή ενός πεζού ταχυδρόμου για την πρωτεύουσα του πασαλίκιου, που από τον Άγγλο ταξιδιώτη Gell υπολογίζεται ότι απείχε από το Άργος 9:15'³⁸, ήταν 5 με 6 γρόσια· όσα και για την Κόρινθο. Αν όμως ο ταχυδρόμος μετέφερε σημαντικά έγγραφα ή χρήματα ή άμοιβή ήταν μεγαλύτερη³⁹.

Από τα διάφορα δοσίματα συχνά εμφανίζονται τα ντεβριά (άμοιβές)⁴⁰ Όθωμανών αξιωματούχων. Το σημαντικότερο έξοδο αυτής της κατηγορίας ήταν ο μπουμπασιριές, δηλαδή η άμοιβή των μπουμπασιρηδών, των εκτάκτων απεσταλμένων της Ύψηλης Πύλης για επιτόπια έρευνα και διευθέτηση σοβαρών ζητημάτων⁴¹. Συχνές μνείες γίνονται στα κατάστιχα και στα γεμεκλίκια ή γεμελιές (σιτηρέσια)⁴², καθώς και στους μισθούς (λουφέδες) που καταβάλλονταν σε Όθωμανούς αξιωματούχους. για παράδειγμα, στο δεφτέρι της πρώτης εξαμηνίας (μουχαρεμιού) του 1811 αναφέρονται: γιμεκλίκι του βοεβόνδα⁴³ 1250 γρόσια, λουφέδες του Μούσα-

37. Αυτό προκύπτει, έμμεσα, από το κατάστιχο του 1817/18: «εις ήμεροδούλια εργατών εις τους Μύλους διὰ νὰ εὐγάλουν τὸ μπεγλίτικον σιτάρι 315 γρόσια».

38. W. Gell, *Itineraire de Morée, ou description des routes de cette Peninsule traduit de l'anglais*, Παρίσι 1828, σ. 64, 68· Ο επίσης Άγγλος περιηγητής και στρατιωτικός Λήκ (Leake) ενώ βρισκόταν στο Άργος το 1806 αναφέρει ως χαρακτηριστικό παράδειγμα γρήγορου ταχυδρόμου το έξης: «Ένας πεζοπόρος μου έφερε σήμερα το μεσημέρι ένα γράμμα που γράφτηκε το πρωί στην Τριπολιτζά, διασχίζοντας μία απόσταση που υπολογίζεται σε ευθεία γραμμή σε 24 αγγλικά μίλια (δηλ. 38,60 χλμ)»· W. Leake, *Travels in the Morea*. Λονδίνο 1830, vol. II, σ. 469.

39. Π.χ. στις 30 Ιανουαρίου. 1818 σημειώνεται: «του ανθρώπου όπου έπηγε με το ι-λάμι [δικαστική απόφαση] της «Αλβαινας εις Τριπολιτζά 20 γρόσια». Για το κόστος μεταφοράς αλληλογραφίας την περίοδο αυτή βλ. Δημ. Ανωγιάτης - Πελέ, *Δρόμοι, ό.π.*, σ. 230-233 και σ. 194-199 για τους ταχυδρόμους και τους αγωγιάτες γενικά.

40. Βλ. και σημ. 19. Ένδεικτικά, στο κατάστιχο του 1817/18 σημειώνεται: τὸ ντέβρι του αλιχτάραγα [έπικεφαλής της σωματοφυλακής του διοικητή της έπαρχίας] 128:5 γρόσια, τὸ ντέβρι του τατάραγα [έπικεφαλής των τατάρων = ταχυδρόμων του Μοριά] 128:5 γρόσια.

41. Ο μπουμπασιριές (από το τουρκ. mubasıriye) ήταν το σημαντικότερο διοικητικό έξοδο και ένας από τους έπαχθεις φόρους. Έκτός από το ποσό που κατέβαλλαν οι υπήκοοι ήταν υποχρεωμένοι να παρέχουν τριών ήμερών φιλοξενία στους αξιωματούχους και στην ακολουθία τους και τροφή στα ζώα τους· Αναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Η όθωμανική διοίκηση, ό.π.*, σ. 59-60.

42. Από το τουρκ. ymeklik.

43. Ο βοεβόδας ήταν εκπρόσωπος της εκτελεστικής εξουσίας στον καζά με πολλές αρμοδιότητες· βλ. γι' αυτές Αναστασία Κυρκίνη - Κούτουλα, *Η όθωμανική διοίκηση*,

για 80 γρόσια, λουφές του μπελούμπαση 6 μηνῶν, 468 γρόσια. Επίσης καταγράφεται ὁ μισθὸς στοὺς ταμίες (σεντουκ ἐμίν) τοῦ βιλαετιοῦ, ὁ ὁποῖος στὸ ἴδιο δεφτέρι ἀνέρχεται στὰ 500 γρόσια· ἐνῶ ἡ ἀμοιβή τοῦ γραμματικοῦ του σὲ 100 γρόσια. Στὴν ἴδια κατηγορία ἀνήκαν καὶ τὰ αἰλίκια, δηλαδή τὸ ποσό ποὺ καταβαλλόταν κάθε μῆνα στὸν καδὴ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ καζᾶ⁴⁴. Στὴν πρώτη ἐξαμηνία τοῦ 1811 ὁ καζᾶς Ἀργους κατέβαλε γιὰ αἰλίκια 800 γρόσια⁴⁵ καὶ στὴ δεύτερη 940⁴⁶.

Μὲ μεγάλη συχνότητα ἐμφανίζονται, ἐπίσης, στὰ δεφτέρια ποὺ μελετήσαμε καὶ τὰ δοσίματα σὲ εἶδος πρὸς διαφόρους ἀξιωματούχους, τὰ πεσκέσια (δῶρα)⁴⁷ καὶ οἱ χωρὶς ἀμοιβές παροχές σὲ εἶδος καὶ σὲ ἐργασίες, τὶς ὁποῖες, φυσικά, πληρώνει τὸ κοινὸ ταμεῖο τῶν κοινοτήτων τοῦ καζᾶ. Ἐνδεικτικά, στὸ δεφτέρι τῆς δεύτερης ἐξαμηνίας (ρετζεπιοῦ) τοῦ 1811 καταγράφονται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα: διὰ τὸ χαρέμι τοῦ καϊμακάμη ἔξοδον 145 γρόσια καὶ 35 παράδες, διὰ τὰ μέλια τοῦ πασιᾶ 400 γρόσια, ψωμί 400 γρόσια. Στὸ δεφτέρι τῆς ἐξαμηνίας τοῦ ρετζεπιοῦ τοῦ 1817/18 καταγράφονται, μεταξύ ἄλλων: 19 ἀρνία πεσκέσια ἐδό καὶ εἰς Τριπολιτζά, 194 γρόσια· τὸ βούτυρον τῆς Πόρτας, 2.042 γρόσια· 40 φορτόματα ξίλα εἰς τοὺς μπουμπασιρέους, 40 γρόσια· Ἴμ καβάζη κριθάρι ὀκάδες 332, γρόσια 128 καὶ 32 παράδες· διὰ τὸ γρασίδι [για διατροφή τῶν ἀλόγων] τοῦ Χαλήλ ἐφένδη 500 γρόσια. Στὸ ἴδιο κατάστιχο καταγράφεται καὶ δαπάνη 70 γροσίων «διὰ χαψομένους ἀδελφούς» προφανῶς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση φυλακισμένων γιὰ χρεὴ φτωχῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, καὶ 50 γρόσια ὡς βοήθεια σὲ φτωχοὺς, κάτι ποὺ δείχνει τὴν ἀλληλεγγύη ποὺ ὑπῆρχε μεταξύ τῶν μελῶν τῆς χριστιανικῆς κοινότητος⁴⁸.

Σὲ ἑλληνικὲς πηγές, ὅπως στὰ ἀπομνημονεύματα (π. χ. τοῦ Οἰκονόμου καὶ τοῦ Φωτάκου) ποὺ διασώζουν τὴ συλλογικὴ μνήμη, ἐπανέρχεται ἡ μεγάλη αὐξηση τῶν φόρων ποὺ ὑποχρεωνόταν νὰ καταβάλλει κάθε οἰκογένεια στὴν Πελοπόννησο στὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰ.⁴⁹. Επίσης, σὲ γαλλικὲς προξενικὲς ἐκθέσεις τῆς ἰδίας περιόδου

ὁ.π., 187-189.

44. Ἀπὸ τὸ τουρκ. aylık = μηνιάτικο. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, ἀμοιβόταν μὲ διάφορα δῶρα καὶ μὲ τέλη ὑπογραφῆς τῶν ἐγγράφων Ἀναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 63, 67, 186.

45. ΙΕΕΕ, 17610/3.

46. ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Βλαχογιάννη, Γ, φακ. 2 ζ, no 209.

47. Ἡ ἐπιβάρυνση τοῦ λαοῦ μὲ πληθώρα ὑποχρεωτικῶν «δῶρων» (pişkes) πρὸς τὸν πασιᾶ καὶ τοὺς διαφόρους ἀξιωματούχους ἦταν δυσβάσταχτη· στο ἴδιο, σ. 70-72.

48. Ἰωάν. Γιαννόπουλος, «Κοινότητες», ὁ.π., σ. 141.

49. Βλ. Σπύρος Ι. Ἀσδραχᾶς, *Βίωση καὶ καταγραφή τοῦ οἰκονομικοῦ. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀπομνημόνευσης (Κύκλος σεμιναρίων)*, ἐπιμ. Εὐτ. Λιάτα - Ἄννα Ματθαίου - Πόπη Πο-

–παρά τις όποιες υπερβολές– επισημαίνονται οί συχνές καταχρήσεις και αυθαιρεσίες τών όργάνων τής όθωμανικής έξουσίας στην Πελοπόννησο κατά τήν είσπράξη τών φόρων και οί έπιπτώσεις αυτού του γεγονότος στον χριστιανικό πληθυσμό⁵⁰, ακόμη και στο Άργος, τó όποιο ως βακούφι τής μητέρας του σουλτάνου είχε όρισμένα προνόμια. Όπως τονίζεται σέ γαλλικό υπόμνημα (του 1786), συνταγμένο από γνώστη τών πελοποννησιακών πραγμάτων: «Τό βιλαέτι του Άργους ήταν βακούφι τής μητέρας του σουλτάνου και γι' αυτό είχε απαλλαγει, για μεγάλο χρονικό διάστημα, από τήν υποχρέωση φιλοξενίας ταξιδιωτών, έτσι ώστε ακόμη και οί πασάδες που έρχονταν από τó βορρά ήταν υποχρεωμένοι να διέρχονται έξω από τήν πόλη. Λόγω αυτού του προνομίου εγκαταστάθηκαν εδώ πολλοί άνθρωποι απ' όλο τó Μοριά. Αλλά λόγω του ότι τώρα δέν σέβονται αυτές τις απαλλαγές, ή πόλη δεινοπαθει υπερβολικά από τήν άτυχή θέση της στο μεγάλο δρόμο από βορρά προς τήν Τριπολιτσά, αλλά ακόμη περισσότερο από τήν ιταμότητα τών ασύδωτων Τούρκων του Άναπλιου»⁵¹.

Οί άλλεπάλληλες και κάθε μορφής έπιβαρύνσεις, οί πιέσεις που ασκούνταν για τήν έξόφλησή τους και τά χρέη ανάγκαζαν τις συνολικά φορολογούμενες κοινότητες να καταφεύγουν στη λύση του δανεισμού, που μέ τή σειρά της, αύξανε ακόμα περισσότερο τόν όγκο τών χρεών. Οί δυνατότητες αντίδρασης ήταν περιορισμένες. Η άδυναμία τών ραγιάδων να έξοφλήσουν τó δάνειο είχε, συχνά, ως αποτέλεσμα τή φυγή από τόν τόπο τής κατοικίας τους σέ άλλο καζά ή τήν προσφυγή προς τήν διοίκηση στην Τριπολιτσά ή σέ άξιωματούχους του καζά⁵². Χαρακτηριστικό παράδειγμα του μηχανισμού καταχρέωσης και εγκατάλειψης ένός οικισμού από κατοίκους του είναι ή περίπτωση του χωριού Γεράκι (τό 1808)⁵³.

Στά άρχειακά τεκμήρια που έρευνήσε και παρουσίασε στην έξαιρετική

λέμη. Αθήνα 2007, σ. 113-114 [Ίνστιτούτο Νεοελληνικών Έρευνών Έθνικού Ίδρύματος Έρευνών, 92].

50. Βλ. ένδεικτικά, Archives Nationales de France, Af. Etr., BIII Mémoires et Documents: Turquie, μακροσκελές ανέκδοτο υπόμνημα (του 1786) που τó συντάξε ό υποπρόξενος τής Γαλλίας στο Ναύπλιο Butet μέ τίτλο «Observations sur la Morée», φ. 18-20.

51. W. Leake, *Travels*, ό.π., vol. II, σ. 347 (μαρτυρία του 1806)· πβ για τά προνόμια του Άργους, D. Anoyatis-Pelé, *Connaissance de la population et des productions de la Morée*, Athènes 1987, σ. 111· πρβλ. για τήν κατάσταση εκεί Αναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα, *Η όθωμανική διοίκηση*, ό.π., σ. 60-66.

52. Για τά χρέη τών χριστιανικών κοινοτήτων και τά δάνεια στον καζά Άργους αυτή τήν περίοδο πβ. Όλγα Δ. Καραγεώργου, *Οικονομικές*, ό.π., σ. 136-147 (μέ βάση έγγραφα του άρχείου Περούκα), όπου και για τó ρόλο τών Έλλήνων προεστών σ' αυτές τις περιπτώσεις· πρβλ. και σημ. 7, 8.

53. Βλ. άναλυτικά γι' αυτό τó γεγονός Εύτ. Δ. Λιάτα, *Άργεία Γη*, ό.π., σ. 80-81.

μελέτη της ἡ Ὀλγα Καραγεώργου καταγράφονται τριανταπέντε συγκεκριμένες περιπτώσεις φυγῆς κατοίκων ἀπὸ χωριὰ τοῦ καζᾶ Ἀργους ἀπὸ τὸ 1800 ὡς τὸ 1820, μὲ μεγαλύτερη συχνότητα ἀπὸ τὸ 1815 καὶ μετὰ: 6 περιπτώσεις στὸν Κοσμᾶ, 6 στὴν Ἀλβαινα, 4 στὸ Γεράκι, 2 στὸ Μπουγιάτι καὶ σὲ ἄλλα χωριὰ ἀπὸ 1 περίπτωση. Ὡς βασικοὶ λόγοι φυγῆς ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς: ἀφόρητες οἰκονομικὲς πιέσεις πού ἀσκοῦνταν στοὺς κατοίκους λόγω ἀδυναμίας τους νὰ ἀντεπεξέλθουν στὶς φορολογικὲς τους ὑποχρεώσεις, ἀλλεπάλληλες ἀπαιτήσεις γιὰ δοσίματα, ἡ μεγάλη ἀνέχεια, κ.λπ.⁵⁴ Πρόκειται γιὰ τὴν πιὸ ὁρατὴ ἐπίπτωση τῶν ἀποδιαρθρωτικῶν συμπεριφορῶν πού συνεπαγόταν ἡ φορολογία στὸ ἐσωτερικὸ τῶν κοινοτήτων. Εὐτυχῶς πού σὲ τέτοιες περιπτώσεις –ὄχι ὅμως πάντα– λειτουργοῦσε ἡ κοινοτικὴ ἀλληλεγγύη, ὅπως στὸν Κοσμᾶ Κυνουρίας⁵⁵ ὅπου τὸ 1819 οἱ κοινοτικοὶ ἄρχοντες ἐνισχύουν οἰκονομικὰ τὸ χωριό, τὸ ὁποῖο ἀδυνατεῖ νὰ καταβάλει τὴ φορολογία πού τοῦ ἀναλογεῖ, προκειμένου νὰ μὴν τὸ ἐγκαταλείψουν οἱ κάτοικοί του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Βλαχογιάννη, Γ', φακ. 2ζ, no 233

*1817 8βρίου 29 ἀρχὴ μουχαρεμιού. Τὰ ὅσα ἐξοδεύονται εἰς βιλαὲτ χάρτζι
τῆς παρούσης ἐξαμηνείας ἕως ἀρχὴν ρετζεπιού*

29 8βρίου, τὸ ντετέβρι [sic] τοῦ ντελίμπαση γρόσια	128 : 5
χισμέτι τοῦ Ντελή ὅπου τὰ ἔλαβεν	22
χισμέτι μὲ μπουγιουρτί διὰ τὰ γρόσια τῆς πούσουλας	
καὶ ἡκρέμη	36 : 10
10 9βρίου χισμέτι διὰ τὸ τεμπέλη (;) ὅλουφέδων	33
χισμέτι τοῦ τατάρη ὅπου ἦλθε μὲ διβὰν δεσχερὲ	
διὰ νὰ παγῇ ὁ κύρ Ἰωάννης νὰ ...(:) τὰ κονάκια	
τοῦ μουχαβούζη ⁵⁶	45
	244 : 15
10 9βρίου 1 κιλὸ ρίζη εἰς τοὺς Μήλλους διὰ τὸν μουχαβούζη	

54. Ὀλγα Δ. Καραγεώργου, *Οἰκονομικές, ὁ.π.*, σ. 148-150.

55. Εὐτ. Δ. Λιάτα, *Αργεῖα Γῆς, ὁ.π.*, σ. 81.

56. Στους μουχαφίζηδες (ἀπὸ τὸ τουρκ. muhafız = ὑπερασπιστής, φύλακας) εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ φύλαξη τῶν σημαντικῶν φρουριῶν τοῦ Ναυπλίου, τῆς Μεθώνης καὶ τῆς Κορώνης, καθὼς καὶ ἡ φύλαξη τῶν λιμανιῶν. Ὅχι σπάνια ὁ μουχαφίζης τοῦ Ναυπλίου ἀπαιτοῦσε τὴν κάλυψη τῶν ἐξόδων τῆς συντήρησης τοῦ σεραγίου του (ἐδῶ πρόκειται γιὰ τέτοιο ἐξοδο), γεγονὸς πού ὀδηγοῦσε τοὺς χριστιανοὺς στὴν ἔκφραση διαμαρτυριῶν. Αὐτὸ ἐγίνε στίς 8 Ὀκτ. 1817, ὅταν ὁ πασᾶς διόρισε μουχαφίζη Ναυπλίου

	Ἀναπλιουῖ	9
	ἀγόγι εἰς τὸν ζαερέ ⁵⁷ ὅπου τοῦ ἐστείλαμεν	
	καὶ 4 ἀνδρίγε ἐχάθησαν καὶ 1 σακὶ μὲ τὸ ῥίζη	5 :20
	πεζοῦ εἰς τὴν Κόρινθον διὰ τὸ μόλεμα τοῦ Πόρου	6
18 9βρίου	τὸ ντέβρι τοῦ ἀλιχτάραγα	128 ; 5
		393 : 0
	χισμέτι τῶν Χελιούτων μὲ τὸν τάταρη	33
18 9βρίου	τὸ ντέβρι τοῦ τατάρραγα	128 : 5
	χισμέτι τῶν Χελιούτων μὲ τὸν ἴδιον τάταρη	22
18 9βρίου	χισμέτι διὰ τὸ ἱμνάτι τοῦ μεζιλιοῦ ⁵⁸ Ἄργους	
	μὲ πουγιουρδί	22
		598 : 5
19 9βρίου	χισμέτι μὲ μπουγιουρδί διὰ τὰ τζελέπικα	33
	πεσχέσια εἰς τοῦ πελούπασα τὸν ὄντὰ του	175
21 9βρίου	εἰς παλαμάρια, καρφιά, σχινιά, ξύγκια	
	καὶ τζαλεπαράδες ὅπου ἐδόκαμεν τοῦ Χατζῆ	
	Κουλελὲ ὅπου ἐσύκοσε τὶς πέτρες τοῦ κεχαγια	
	μπέγη ἔφερε ἀπὸ Μήλλους εἰς Τριπολιτζὰ κατὰ	
	τὸ ντήλ (;) δεφτέρη	96
22 9βρίου	χισμέτι τοῦ ἀνθρώπου ὅπου ἦλθε διὰ τὸ ντεμέτχη	
	νὰ στείλωμεν σακιά καὶ ἀνθρώπους νὰ βγάλουν	
	τὸ στάρη ἐκεῖ εἰς τοὺς Μύλλους	5
		907 : 5
	ἐξοδον τοῦ μουχαβούζη εἰς τοὺς Μύλλους	
	ἐπληρόσαμεν τοῦ χαντζῆ καὶ μετερετζῆ μαζὶ	
	να βαλθοῦν καὶ τὰ ἄλλα	73

τὸν Ἀλήμπεη [IEEE, 17341/3]: Ἀναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση, ὁ.π., σ. 194-196*. Προφανῶς, εἶναι ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ὅποιο γίνεται λόγος σ' αὐτὸ τὸ κατάστιχο.

57. Μισθοὶ τῶν στρατιωτῶν τῆς Πελοποννήσου· στο *ἴδιο*, σ. 66.

58. Μεζίλι ἢ μενζιλαχανές = σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ ἀλόγων γιὰ τοὺς ἐφίππους ταχυδρομοὺς. Κατὰ τὸν Fr. Rouqueville, *Voyage de la Grèce*, τόμ. V, Παρίσι 1827², σ. 12, στὸν μενζιλαχανὲ τοῦ Ἄργους ὑπῆρχαν 50 ἄλογα.

22 9βρίου	1 μινιάτικον τοῦ Ἀλῆ μολὰ μετερετζῆ Μιλῶν να βαλθοῦν καὶ τὰ ἄλλα	90
	8 φορτόματα ξύλα εἰς τὸν πουμπασίρη [δυσαν. ὄνομα]	8
	25 ἀνθρώποι ἐπῆγαν μὲ τὸν ἀραμπὰ τραβόντας τις πέτρες τοῦ ἀποθαμένου κεχαγιά μπέγη ⁵⁹ ἀφέντη	74 : 10
	εἰς τὲς 18 8βρίου διὰ τὰ μπάζα τοῦ Μουσταφᾶ μπέγη	113
	χισμέτι τῶν Χελιούτων	22
		1.287 : 15
	διὰ τὸν μισθὸν τοῦ ἄγα πασᾶ ἐφένδη	113
	χισμέτι τῶν Χελιούτων καὶ ἡκράμι	27
	4 ζευγάρια κοτοπούλια εἰς τὸν Χοτζιακιάνη	2 : 30
	6 ἀγόγια μὲ τὰ χαρέμια τοῦ κεχαγιά μπέγη ἐφένδη τοῦ γαμπροῦ ἀπὸ Μύλλους εἰς Τριπολιτσά	48
		1.478 : 5
26 9βρίου	τοῦ τατάρη Μουσταφάμπεη ἐφένδη διὰ τὰ ῥέστα ὅπου τοῦ ἐπαρადώσαμεν τῆς Πόρτας χισμέτι	20
	ἔξοδον λιανοικὸν τῶν τατάρηδων εἰς τὸ κάστρον	3
1η δεκεμ.	χισμέτι τοῦ τατάρη διὰ τὸ ἰστητζάλη διβὰν δεσκερέ ⁶⁰ διὰ νὰ σταλθῇ τῶν 6 μηνῶν τὸ δευτέρῳ	11
3 δεκεμβρ.	χισμέτι μὲ μπουγιουρδὶ διὰ τὸ τεμέτχη ὀλουφédων	33
		1.545: 5
5 ιδίου	χισμέτι τοῦ τατάρη μὲ μπουγιουρδὶ διὰ νηζάμι τῶν μεσαριφιῶν τοῦ βιλαετιοῦ	11
6 ιδίου	χισμέτι μὲ μπουγιουρδὶ διὰ νὰ στείλωμε 30 μελάχιδες ⁶¹ εἰς τὴν Πόλιν....	11
	ἡμερῶν γεμεκλήκι τοῦ τατάρη ὅπου ἐπῆρε τὰ γράμματα τοῦ κεχαγιά μπέη ἐφένδη	55

59. Ὁ κεχαγιάς (Kahya/Kathuda), πού τὸν ἀποκαλοῦσαν κεχαγιάμπεη, ἦταν στὴν Πελοπόννησο ὁ δευτέρος μετὰ τὸν πασᾶ ἀξιωματοῦχος μὲ πάρα πολλές ἀρμοδιότητες· βλ. Αναστ. Κυρκίνη - Κούτουλα, *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 126-129.

60. Απόφαση/ἔγγραφο τοῦ διβανιοῦ, δηλ. τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου τοῦ πασᾶ ἢ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στὴν Κωνσταντινούπολη.

61. Προφανῶς, ἔχει νὰ κάνει μὲ ἀποστολὴ τοῦ φόρου γνωστοῦ ὡς μελαχικά (melah = ναύτης) καὶ ὄχι μὲ ἀποστολὴ ναυτῶν.

11 τοῦ αὐτοῦ χισμέτι μὲ φερμάνι καὶ μπουγιουρδὶ διὰ νὰ μὴν πάρουν εἰς ἄλλο μέρος τὰ σαπούνια καὶ λάδια, νὰ πάγουν εἰς Πόλιν	154 : 43
	1.774 : 48
χισμέτι τῶν Χελιούτων τοῦ τατάρη	33
35 σανίδια εἰς τὸ σπίτι τοῦ κατὴ ἐφένδη καὶ 15 ζῶα,	26 : 10
15 ζευγάρια ψαλίδια εἰς αὐτόν	10 : 5
πεζοῦ μὲ γράμματα εἰς Τριπολιτζά	8
	1.855: 3
χισμέτι τοῦ τατάρη ὅπου ἔκαμε τεχάλη τὰ γράμματα τοῦ κεχαγιά μπέγη ἐφένδη καὶ 20 ὁ Δημήτρης	65
ἀπὸ 19 9βρίου ἕως 6 δεκεμβρίου εἰς τὸν μπουμπασίρη τοῦ Πεκίμῃ τὰ γεμεκλίκια καὶ καβὲ καὶ 1 ὁκὰ κερί	135: 35
10 φορτώματα ξύλα εἰς τὸν πουμπασίρη	10
7 ἡμεροδούλια εἰς τοῦ καδὴ τὸ σπίτι μεχκεμέ ⁶² μαζὺ μὲ τὰ ἀποκάτω	21
πληθρὲς εἰς τὴν μάνδρα τοῦ μεχκεμέ ἀπὸ τὸν Χατζελόπουλον	20
	2.103: 38
3 χερέρια (;) χαϊνένα εἰς τοὺς Μύλλους τοῦ Κᾶρα Γκιουλε	15
τζεκούρια.....(;) τῶν κλητζουκάτων τοπικόν τοῦ Μετοζελέτου ὁποῦ ἐπῆγε τὸ φερμάνι	6
τοῦ πασᾶ εἰς τὴν Τόδον	300
ἢ πούσουλα τοῦ Μορέως	10.958: 13
ἐνδιετία του αὐθέντου μας	3.686: 3
28 δεκεμ- 4 βαρέλια εἰς τὸν μεχκεμέ	4: 46
βρίου	17.071: 34
3 γεναρίου τοῦ Μουσταφᾶ τατάρη διὰ τὸ ἱμτάτ ⁶³ μεζιλιῦ	126: 36

62. Τὸ μουσουλμανικὸ δικαστήριον (*mahkama*)· βλ. εἰδικὰ γιὰ τὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορίαν, H. Inalcik, C.V. Findley «Mahkama» (II Empire Ottoman), *Encyclopédie de l'Islam*, τόμ. VI, 1991², σ. 3-11.

63. Εἰσφορὰ, βοήθεια (τουρκ. imdat-ı).

4 ιδίου	πρώτη ιδίου 8 ἄλογα μὲ τοὺς ἐγiediτες	
	μὲ τὸν καβασπαη διὰ Τριπολιτζά	56
	3 ἄλογα μὲ τοὺς Πατρinοὺς ὅπου ἦτον χαημένοι	
	διὰ ἀλογοσοῦρτες εἰς Τριπολιτζά	21
	8 ἄλογα ἀπὸ Μύλλους εἰς Τριπολιτζά	
	μὲ τὸν λουλά (;) τοῦ αὐθέντου μας	56
		17.331 :30
	χισμέτι τοῦ Ὅσμαν ἀγὰ ὅπου ἐπήγαμε	
	τὸν ὀλουφέ καὶ χαζαριέ	300
	15 φορτώματα ξύλα εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον	
	διὰ τὸν Ἀλβανίτην ὅπου ἦτον κουτουματζής (;)	
πρώτη γεναρίου	τοπικόν	15
	διὰ γεμελίες τοῦ ἀλιχτάραγα πὺ ἐπερασε	
	διὰ Κόρινθον	44
	γεμελίες τοῦ καβάμπαση μὲ τοὺς ἐγiediτες	
	εἰς Τριπολιτσά	20
		17.708 :30
	τοῦ Ἐκιάμπαη τοῦ ἀνθρώπου ὅπου ἐπήγε	
	μὲ τὸ ἰλάμι διὰ τὰ γουρουνία	15
	χισμέτι μὲ μπουγιουρδὶ διὰ τὸ νέον βασιλόπουλον	50
	χισμέτι τοῦ τατάρη διὰ νὰ στείλωμε τὸ κριθάρι	25
14 γεναρίου	χισμέτι μὲ μπουγιουρδὶ διὰ τὸ παιδὶ τοῦ Φεζουλόγλου	11
		17.809 :30
15 τοῦ αὐτοῦ	διὰ τὰ μαλια τους μὲ φερμάνη	70429
	τοῦ Καπζινῆ μὲ μούρες	33
18 τοῦ αὐτοῦ	πεζοῦ ἀπὸ χανέν εἰς τὸν καβάζη διὰ τὰ γρόσια του	5 :20
	εἰς τὸν Χαρμετεὶ ὅπου ἐπήγε τὰ ἀρνία	
	τοῦ αὐθέντου μᾶς ἔξοδον φαγητοῦ	6
		18.558 :39
30 γεναρίου	3 ἄλογα διὰ τὴν Κόρινθον μὲ τὸν κιατπτζή	
	ἔφενδη ἐπήγε εἰς Ἑγριπον	18
	ἔξοδον τοῦ Χαρμετεὶ ὅπου ἦλθε διὰ τὰ ἀρνία 4	
	ἡμεροδούλια	10
	τοῦ ἀνθρώπου ὅπου ἐπήγε μὲ τὸ ἰλάμι τῆς Ἀλβενας	
	εἰς Τριπολιτζά	20
	χισμέτι τοῦ καβάζη καὶ τὸ μπουγιουρδὶ τῆς Γιοργούς	25

διὰ χαψομένους πτοχούς	70
	18.701: 39
μπαξίσια τὸ κουρμπὰν μπαϊράμη ⁶⁴	106
χισμέτι διὰ νὰ πληρωθοῦν 1250 γρόσια τῶν ἐλιακέ (;)	
σεῖτιδων (καί) ἔξοδον	
καστριῶν	77
διὰ ἀχιρον τῆς Πόρτας κατ' (;) 555:15.....	
(;) ὅλα 1665:36537(;)εφθ.	
τοῦ αὐθέντου (;) διὰ μπαξίσια Μορέος	5
τοῦ καβάζη δεύτερον τένσος μὲ ἔμινη	7
...(;) ὀσπιτιοῦ Τριπολιτζᾶς 75 ἡμερόν	17: 20
διὰ χὸ μπουγιουρδὶ Κοσμίτων ἱκράμη	19.455: 14
διὰ τὸ τακρίμη κεχαγιά μπεγη ἔφενδη μπαχζίσια	20
χισμέτι τοῦ Νουμάνη4:20	
ἔξοδον προέσχον εἰς τό.....(;) Τριπολιτσᾶς	
εἰς τὸ τίπομα μουχαρεμιοῦ1.290	
χισμέτι μὲ τὸ μπουγιουρδὶ τοῦ Μειμέταγα	
Σοκάλαγα διὰ 1535 κουβέλια στάρι ὅπου	
ἐπαρεδόσαμεν καὶ 223 κουβέλια τῶν χεῖτιδων	
καὶ 572 κοιλὰ ὅπου μας ἔριξε διὰ νὰ τὸ ἀλέσομεν.	
Ὅλα κουβέλια 2330 πρὸς 10 παράδες	582: 20
	21.352: 19
περιπλέον εἰς ἔξοδα καὶ ἱκράμη	82: 10
ἱκράμη διὰ τὸ τίπομα δευχεριοῦ τοῦ καδὴ	
μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα τοῦ Γιώργη 190	500
τοῦ Μουχουρχὰρ ἔφενδη διὰ τὰ γράμματα Ἀλβενας	500
σόλδος (;) μινεσμένο (;) ἀπὸ δοσίματα	20: 29
	22.455: 18
4 μηνῶν ὀλουφές ἀπὸ ἀρχὴν ῥεμεζεπιοῦ	
ἕως τέλος ελχιζέ	3.031: 21
4 μηνῶν χαζαριέ ἀπὸ ἀρχὴν τοῦ ζιλεκλέ	
ἕως τέλος τεφεροῦ (;)	2.315: 17
4 μηνῶν ὀλουφές ἀπὸ ἀρχὴν μεχερεμιοῦ	

64. Ἡ ἡμέρα θυσίας προβάτων κατὰ τὴ μουσουλμανικὴ γιορτὴ τοῦ μπαϊραμιοῦ στὸ τέλος τοῦ Ραμαζανιοῦ.

ἕως τέλους τοῦ ῥεπιοῦ ῥεχίλ	3.31	:21
ἀγόγια τοῦ Χελασοχόρη διὰ τὸν ἐρχομὸν		
καὶ πηγεμὸν εἰς Τριπολιτζὰ μὲ ψάρια διὰ ὄμυρι καζᾶ	10	
77 πότζαις κρασί εἰς Τριπολιτζὰ	77	
	30.920	: 37
1 μηνιάτικον τοῦ Μεχερετζή ... νὰ βαλθοῦν		
ὅλα μαζύ	90	
19 ἀρνία πεσχέςια ἐδό καὶ εἰς Τριπολιτζὰ	194	
τοῦ Ἰσμαῖλαγα διὰ τὸ βασιλόπουλον ὅπου		
ἐγενήθη μὲ μπουγιουρδὶ ἐδόσαμεν διὰ χισμέτι		
καπνητζέμπαση	1.329	:20
χισμέτι τῶν Χελιούτων	32	
	32.566	:17
τοῦ Ἰσμαῖλαγα διὰ τὰ τζελέπικα τοῦ ἰδίου καζᾶ	2.315	:28
χισμέτι τοῦ ἰδίου μὲ διβὰν δεσχερέ	60	
5 ἄλογα μὲ τὸν κεχαγιά τοῦ καδὴ Τριπολιτζὰς		
ἀπὸ Μήλους εἰς Τριπολιτζὰ	35	
52 ἄλογα μὲ τὰ κεραμίδια ἀπὸ ἐδό		
εἰς Ανάπλη τοῦ τζαμιοῦ	52	
	35.039	: 5
2 ἡμερῶν ἔξοδον τοῦ μπομπασίρη περνώντας	15	:6
εἰς τὸν μπουμπασίρη τοῦ Γκελμπερή	150	
πεζοῦ εἰς Τριπολιτζὰ	6	
τὸ βούτυρον τῆς Πόρτας	2.042	:2
	37.242	:13
2 ἀγόγια μὲ τὰ πρῶτα ἀρνία τῆς Τριπολιτζὰς	14	
2 ἀγόγια μὲ τὸν μετερατζή εἰς Μύλλους	4	
τοῦ τατάρη χισμέτι διὰ νὰ στείλωμεν τὸ κριθάρι	35	
10 ἡμερῶν γεμεκλήκι τοῦ μπουμπασίρη γουρουνιῶν	65	
τοῦ τατάρη χισμέτι ὅπου ἐσήκωσε		
τὸν μπουμπασίρη Γκελμπερί	15	
	37.385	:13
3 φορτόμαχα μὲ ἀρνιὰ καὶ κρεμμύδια (;)		
εἰς Τριπολιτζὰ	12	
4 ἡμερῶν γεμεκλήκι τοῦ μπουμπασίρη.....(;))	40	
εἰς 2 Ἡμπροχόριδες γεμεκλήκι ἤλθον διὰ ἀρνιὰ	4	

2 ἡμερῶν γεμεκλήκι τοῦ Γκιουλέραγα εἰς τοῦ Βίρλου	10	
	37.451	:13
9 ἡμερῶν γεμεκλήκι τοῦ μπας τζαούς ⁶⁵ διὰ τὸν Κελπερί	155	
1 ὁκὰ καφὲ διὰ τὸν ἴδιον	5	:20
6 ἡμερῶν εἰς ἀράπισα ὅπου τοῦ ἐμαγήρεβεν ἀγόγι του Γριγόρη εἰς τοὺς Μύλλους ἐπῆγε διὰ τὸ στάρι	6	
	2	
40 φορτόματα ξίλα εἰς τοὺς μπουμπασιρέους	40	
	37.659	:33
διὰ ἀγόγι τὸ στάρι ὅπου ἔφερεν ἐδῶ νὰ γένη σμάρι ἀμάρι (;)	1	
χισμέτι τοῦ ἀνθρώπου τοῦ βεκὴλ χάρτζη ὅπου ἦλθεν διὰ τὸ στάρι	5	
4 ἡμερῶν γεμεκλήκι διὰ τὸν μπουμπασίρη γουρουνιῶν	13	
εἰς τὸν Κωστάκη τοῦ Μαμούρη στάρια εἰς Ἀνάπλη	2 : 15	
1 χερερόπουλο (;) ἐχάθη εἰς τὸ στάρι	3	
1 παραδοσακούλα διὰ τὰ γρόσια Χαλίμ ἔφενδη	1	:5
	37.685	:13
ἴμ καβάζη κριθάρι ὁκάδες 322	128	:32
διὰ γεμεκλήκη τοῦ ἰδίου [δυσαν.]	702	
γεμεκλήκι τοῦ μπουμπασίρη ὅπου ἦλθε νὰ πάρη τοὺς χαψομένους Πατρινούς ἡμεροδούλια	426: 3	
	38.542	:14
ἀγόγια εἰς 285 1/2 κουβέλια στάρι μπερλήζικον ἀπὸ Μύλλους εἰς Τριπολιτζα		
μέ χρέος Γρηγόρη να ροτηθούν	571	
ἀγόγια σταριου ἀπὸ Μύλλους ο Κωνσταντῆς κουβέλια 273 1/4 557		
πεζού εἰς Τριπολιτζά	6	

65. Γιὰ τὰ διάφορα καθήκοντα τῶν τσαούσηδων βλ. Αναστ. Κυρκίνη-Κούτουλα. *Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση*, ὁ.π., σ. 202.

3 ἀγογία τὸν ντεληδων εἰς τὸ χάνι Ἀβδουραϊμ Κάλφα	7	:20
	39.683	:34
1 1/2 κουβέλια κριθάρι τῶν ντεληδων ὅπου ἦλθον μὲ τὰ ἄτια ἀπὸ τὸν Ἑγριπον διὰ Τριπολιτζὰ εἰς τὸν αὐθέντην μας	15	
1 ἀγόγι τοῦ ἀνθρώπου κεχαγιά μπέγη εἰς Μύλλους	2	
ἀγόγια σταριοῦ εἰς Μύλλους διὰ τὸ στάρι	3	:30
εἰς ἡμεροδούλια ἐργατῶν εἰς τοὺς Μύλλους διὰ νὰ εὐγάλουν τὸ μπεγλίτικον στάρι	315	
	40.019	:24
2 ἀγόγια τοῦ Κότζια Βολιμίρη ἀπὸ Μύλλους διὰ Τριπολιτζὰ	14	
τοῦ Παναγῆ Βερβενιώτη ὅπου ἐστάθη εἰς τὸ στάρι Μίλων ³⁷		
ἀγόγια καὶ ἔξοδα οὗ κὺρ Ἰωάννης εἰς Ἀνάπλι ὅταν ἐπῆγε διὰ μερφουσάτι τοῦ ⁶⁶ σεραγιοῦ	19	:17
πεζοῦ εἰς Τριπολιτζὰ διὰ τὸ μερφουσάτι	5	:20
	40.095	:21
4 ἀγόγια εἰς Μύλλους καὶ Ἀνάπλι	8	
ἀγόγια καὶ ἔξοδον τοῦ Δημήτρη εἰς Τριπολιτζὰ μὲ τὰ γράμματα τοῦ Χεντή	25	
τοῦ μπουμπασίρη μὲ τὸ ἰλάμι τοῦ Πεπημένια (;)	15	
διὰ μπουγιούρτισμα τοῦ ἰλαμιοῦ καὶ διὰ τὴν σύναξην τῶν Ἀπάνω Πελεσιώτων	25	
πεζοῦ διὰ αὐτὰ	5	:20
	40.154	:1
τοῦ τατάρη διὰ τὰ γράμματα ἀπὸ Πέλεσι πεζοῦ ἀπὸ Τριπολιτζὰ διὰ νὰ στείλουν	5	:20
τὸ δευτέρη τοῦ ῥήγα	5	
διὰ τὸ μπουγιουρδὶ παρακεντέδων	25	
πεζοῦ ἀπὸ Τριπολιτζὰ διὰ τὸ βούτυρον τῆς Πόρτας	6:	20
	40.194	:1
τοῦ Κατρή διὰ τὸν μασδὲ τοῦ Μπεκὴρ πασιά	50	
πεζοῦ διὰ τὸ χισμέτι τοῦ αὐτοῦ (;) ἀπὸ διβὰν ἐφένδη	5	:20

66. Μεφρουσάτια = στρωσίδια, κατ' ἐπέκταση, ἐπίπλωση τοῦ σεραγιοῦ τοῦ πασᾶ.

2 σακούλες με τὰ γρόσια τοῦ Χανέν	2	
πεζῶν εἰς Τριπολιτζὰ διὰ τὸν πηγεμὸν τους	6	
	40.257	:21
χισμέτι διὰ τὰ τζελέπικα ⁶⁷ με διβὰν δεσκερέ	58	
2 παραδοσακούλες	2	
πεζοῦ με γράμματα τοῦ Τζελεπή εφένδη	6	
πεζοῦ διὰ τὰ κάρβουνα	5	
πεζοῦ ἀπὸ δραγουμάνον διὰ τὸν ἴδιον	5	
	40.335	:21
2 παραδοσακούλες με τὰ γρόσια τοῦ Χανέν	2	
πεζοῦ με τὸ χισμέτι τοῦ ἀνθρώπου διβὰν εφένδη	6	
πεζοῦ ὅπου ἦλθαν τὰ γράμματα Πόλης	5	
2 παραδοσακούλες με γρόσια Χανέν	2	
[δυσαν.] ἀπὸ τὸν Χανέν μοῦ ἔστειλεν ὁποῖσω	48	
	40.398	:21
2 παραδοσακούλες με τὰ γρόσια τῶν λουφέδων		
καὶ χαζαριέ	2	
2 ὁμοίως με τὰ γρόσια τζελεπηδων καὶ μασδέ	2	
τοῦ Ἰμπραιμ καβάζη Ἀλέλ Ἑσέπ	46	
ἀγόγια εἰς τὸ χόμα τοῦ τζαμιοῦ Ἀναπλιοῦ	128	:9
εἰς ἀγόγι σταριοῦ ἀπὸ Ἀνάπλι διὰ Τριπολιτζὰ	46	
10 κουβέλια κριθάρι τοῦ Μήτρου Κράντου		
διὰ μουσαφιζέους	100	
	40.724	:30
να ῥωτηθoύν τοῦ Μήτζου μπακάλη		
διὰ μπακάλικον πρᾶγμα.	10	:10
διὰ τὸ γρασίδι τοῦ Χαλήλ εφένδη	500	
ἔξοδον εἰς τὸ σπίτι τοῦ Θανάση Τερζή τζετζεφέδες		
διὰ 17 τζαούς	2	:22
ῥοτηθουν τοῦ διδασκάλου τὸν μπουμπασηριέ	200	
	41.437	:22
να ῥοτηθoύν		
τοῦ Γρηγόρη ελέλ εσέπ διὰ τὸν τορινὸν ὀλουφέν	28	:5
χισμέτι με διβὰν δεσκερέ διὰ νὰ γράφουν τὰ ἱλάμια		

67. Τσελέπικο/τζελέπικο = φόρος ἐπὶ τῶν αἰγοπροβάτων· στὸ ἴδιο σ. 43.

εἰς τούρκικο χαρτί	11
νὰ ῥοτηθούν	
εἰς μπακάλικον προῶγμα	48 :35
Γρόσια	41.525 :22

Ἐξοδον τοπικόν

Κάρβουνα		ξύλα	
τοῦ Γιότη Χατζή γρόσια	65 :21	24 φεβρουαρίου τῶν ξιλαράδων	36
τοῦ Κοματὰ	15 :30	2 μαρτίου τῶν ιδίων	54
τοῦ Τάνου (;) Γερακίτη	42 :28	τῶν ιδίων	54
τοῦ Γιότη Χατζή	103	τοῦ Διαμαντῆ Κοτρίδη	2
τοῦ Γιότη Χατζή	17 :13	τῶν ξιλαράδων	79
τοῦ Θανάση Δεληγιάννη	41 :29	τῶν ξιλαράδων	48
τοῦ Τάνου (;) Γερακίτη	45 :7	2 φεβρουαρίου.....(;)	6
τοῦ Αστέρη Μπαθέρη (;)	16 :10	τῶν ιδίων	40
τοῦ Γιότη Χατζή	51 :7	τοῦ Νικολή Πάντου	1
τοῦ Κοματὰ	74 :36	τῶν ξιλαράδων	24
τοῦ Βασίλη Νάτζη	19 :38	τοῦ Κωνσταντῆ Θανιότη	2
τοῦ.....(;)	37 :14	τῶν ξιλαράδων	35
τοῦ Γιότη Χατζή	22 :20	τῶν ξιλαράδων	48
τοῦ Γιάνη Χατζίκου	9 :11	τοῦ Παναγιώτη Πουλίτρα	4
τοῦ Γιότη Χατζή	18 :32	τῶν ξιλαράδων	14
	580 :20	20 μαΐου ἀπὸ τὸ παζάρι ξίλα	10: 5
ὅσα ἐτυπώθησαν		τῶν ξιλαράδων	11
εἰς τοῦ Αλῆ πᾶσα	26 :10	τῶν ιδίων	13
τοῦ Θανάση Δεληγιάννη		τῶν ιδίων	24
διὰ κάρβουνα	46 :15	τοῦ Νικολέττη ξίλα	56
τοῦ Γιάνη Χατζή	12 :35	(;)	1:20
	639 :33		604:25

δι' ἀγόγι αὐγῶν εἰς Ἀνάπλη 3	:5	ὅσα ἐτυπώθησαν εἰς τοῦ Αλῆ	
4 1/2 κουβέλια σάρι	80 :9	πασᾶ αὐθέντου μᾶς χαρτία (;)	
31 ἀρνιά της Λαμπρῆς	292	γρόσια	150
600 αὐγά	22 :20	εἰς τὸν Ἀγιονικόλα διὰ τῶν αὐτῶν	
μπογια ῥιζάρι καὶ κλαριά	5 :20	μετζιατούρκων (;)	15
8 χειροκόφινα καὶ πανὶ	5 :20	τοῦ Θεοφάνη Γορανίτη ξίλα	1:30
		τοῦ Λιμναίου Γιανάκη	2
		τῶν Μαλαντρινιοτῶν ξίλα	1:30

ἀγόγια ἀρνιοῦ	7 :08	τοῦ Μήτρου Κοτζοβίτη	8
	367 :28	τοῦ Σηκοντριάνου (;)	3
	-345 :20	τοῦ Κολοντούρου	2
	022 :08	τοῦ Ντρουγανίτη	1
		16 Ἰουνίου τοῦ Κωνσταντῆ Σαφέρι	12
		τοῦ Θανάση Ντουμήνη	2
		τοῦ Κωνσταντῆ Σαφέρι	4
		τοῦ Ῥέντα (;) καὶ ξιλαράδων	16
			671:05

Σημ: Ἀκολουθοῦν διάφοροι πρόχειροι λογαριασμοὶ καὶ κατανομή
τῶν ἐξόδων κατὰ μαχαλὰ

σύναξις			
Λέπουρ μαχαλὰς			
τύπομα	47.291		
μπαγιέ	7.462:2		
	39.878:38	39.878:38	
Μπεκήρ εφένδη	29.634		
Μπαγιέδαις	3.965:2		
	25.668:38	25.668:38	
Ρομείκος [μαχαλὰς]	18.329		
Μπακιγιέδαις	1.654:37		
	16.674:37	16.674:37	
Καραμουτζὰ [μαχαλὰς]	14.167		
μπαγιέδαις	1.520:33		
	12.646: 7	12.646: 7	
		94.868:26	

Τοπικά	
μεροδούλια διὰ τὰ παχινὰ	2 :20
διὰ τὸν μεχκεμέ πλήθρες	7
τοῦ Τάνου Νιστάζου στο κονάκι ⁶⁸	4
ἀστάρι τοῦ κονακηοῦ ἀποζάκη (;)	4 :20
τοῦ καλά(τ)τζή διὰ ἀπανοτηάκον	13

68. Ἀπὸ τὸ τουρκ. Κονακ: κατοικία ἀξιωματοῦχου ἢ τοῦ ἀγὰ στὰ τσιφλίκια, ἀλλὰ καὶ προσωρινὸ κατάλυμα.

1 κιλὸ ματαχτὰ στο κονάκι	2
τοῦ κατὴ τὸν πεδίον διὰ τὴ χαρᾶ τους	50
2 λιχναριάσταλα	3
διὰ μερεμέτια προσκέφαλα	1
4:2 κουβέλια σιτάρι διὰ κουλοῦρες	
καὶ διὰ τοῦ πασιὰ τὸ ψομὶ	80:20
διο ντουζίνες χουλιάρια ⁶⁹	1:30
διὰ ἄντρια κοφήνια διὰ τὰ ἀβγά τὴν Λαμπρὶν	51:20
τὸν πτοχὸν ἐδόσαμε	50
34 ἄρνηὰ διὰ τὴν Λαμπρὰν	292
600 ἀβγά	22:20
100 δράμια (μ)πογια ριζάρι κλαριά	5:20
8 χεροκόφινα καὶ πανὶ	5:20
τοῦ Κατιφιότη διὰ τὰ κοφίνια στο χοριὸ	16:20
τοῦ Σιαχμέτ ἐφέντη ποδοκόπι ⁷⁰ διὰ πηγεμὸν στου Μίτζο (;)	5
τοῦ Γιοργιάνη Κιότη διὰ πράγματα	33:32
τοῦ Θανάση Ἀσημακόπουλου.....(;)	32:15
1 μαστραπά ⁷¹ τοῦ (μ)πελούπαση καὶ κλάπες	1:20
τοῦ Πητζίδη διὰ ἀσκή.....(;)	1:20
διὰ ψάθες στο κονάκι	4:20

69. Κουτάλια.

70. Ἐξοδα διαδρομῆς, δρόμου.

71. Δοχεῖο νεροῦ.

1817: 26 ^η α:	2 ^η προχαραγ ^η - να' οαν εφοδοις δι' εναυ' χιρ ^η 25 ^η οπ ^η	233
96 ^η α:	2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	128: -5
	χιρ ^η 2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	22:
	χιρ ^η 2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	36: 10
96 ^η α:	χιρ ^η 2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	00:
	χιρ ^η 2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	25:
	χιρ ^η 2 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	244: 15
96 ^η α:	+ 1: 25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	09:
	+ 25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	05: 20
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	06:
96 ^η α:	+ 25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	128: -5
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	393: 0
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	33:
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	128: -5
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	22: -
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	22:
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	598: -5
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	33: -
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	175: -
21: 96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	96: -5
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	95: -
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	907: -
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	93: -
96 ^η α:	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	90: -
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	8: -
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	74: 10
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	115: -
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	22: -
	25 ^η ελβε ^η 2 ^η ελβε ^η	1287: 15

Η αρχή του δευτεριου της εξαμηνίας του μουχαρεμιου του 1817/18.